

Sygn. akt II CKN 979/98

W Y R O K
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 czerwca 2000 r.

Sąd Najwyższy Izba Cywilna

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSN - Marian Kocon

Sędziowie: SN - Elżbieta Skowrońska-Bocian

SN - Zbigniew Strus (spraw.)

Protokolant: Anna Banasiuk

po rozpoznaniu w dniu 2 czerwca 2000 r.

na rozprawie sprawy z powództwa [...] „P. [...]” Spółki Akcyjnej w Ł. -
następcy prawnego [...] „P.” w Ł.

przeciwko K. S.

o eksmisję

na skutek kasacji pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 10 lipca 1998 r., sygn. akt I ACa [...]

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia
o kosztach postępowania w instancji kasacyjnej.**

U Z A S A D N I E N I E

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację pozwanego wskazując w uzasadnieniu następujące okoliczności.

Strony łączyła umowa najmu ośrodka kolonijnego na czas oznaczony (do 15 maja 1996 r.). Wcześniej została ona jednak skutecznie wypowiedziana przez wynajmującego (art. 672 kc). Dlatego odpowiada prawu wyrok Sądu pierwszej instancji wydany po rozpoznaniu sprawy na skutek sprzeciwu pozwanego, utrzymujący w mocy wyrok zaoczny nakazujący zgodnie z żądaniem pozwu opuszczenie nieruchomości, na której znajduje się ośrodek.

Sąd drugiej instancji uznał za nieuzasadniony zarzut naruszenia art. 316 § 1 kpc oparty na zgłaszanych wcześniej twierdzeniach, że jeszcze przed wniesieniem pozwu strona powodowa samowolnie objęła w posiadanie przedmiot sporu. W tym zakresie Sąd Apelacyjny podtrzymał swój pogląd wyrażony w wyroku z 5 stycznia 1996 r uchyłającym pierwszy w tej sprawie wyrok Sądu I instancji oddalający powództwo, wydany po rozpoznaniu sprzeciwu i stwierdził, że żądanie eksmisji jest roszczeniem materialno-prawnym zmierzającym do ustalenia uprawnienia władania nieruchomością, dlatego rzeczą sądu było rozstrzygnąć o zasadności powództwa, zawłaszcza wobec toczącego się postępowania w innej sprawie o przywrócenie pozwanemu posiadania spornego obiektu.

W kasacji pełnomocnik pozwanego wskazał jako podstawę naruszenie przepisów art. 316 § 1 kpc oraz art. 222 § 1 i art. 675 kc przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie. Wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

W wyrokach Sądów obydwu instancji nie wskazano wyraźnie podstawy prawnej orzeczenia, a w grę mogły wchodzić przepisy art. 222 § 1 kc lub art. 675 kc. Nie stanowi to istotnego uchybienia ponieważ w zakresie wydania przedmiotu najmu stanowiącego nieruchomość (w uzasadnieniach użyto takich określeń jak nieruchomość, obiekt, ośrodek kolonijny) między wymienionymi przepisami nie ma różnic, a wspomina się w tym miejscu dlatego, że również skarżący przytacza naruszenie obydwu, z czego nie można czynić kasacji zarzutu.

W art. 316 § 1 kpc wyraża się reguła aktualności wyroku, który powinien uwzględniać okoliczności faktyczne sprawy oraz stan prawny - istniejące w chwili zamknięcia rozprawy (uchwała S N z 22 września 1983 r III CZP 232/83, ONCP 1984, nr 4, poz. 44). Odpowiada ona właściwie pojętej funkcji wymiaru sprawiedliwości polegającej na konkretyzacji oraz indywidualizacji abstrakcyjnej i generalnej normy prawnej. Dlatego też od powoda wymaga się "dokładnego określenia żądania" oraz "przytoczenia okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie" - art. 187 § 1 pkt 1 i 2 kpc.

Określenie zatem roszczenia jako normatywnej postaci prawa podmiotowego wymagającego ochrony należy do powoda.

W wyroku zasądzającym świadczenie (a taki ma charakter wyrok w rozpoznawanej sprawie) sąd przede wszystkim potwierdza obowiązek pozwanego, którego spełnienia domaga się powód. Trafnie zwrócił przeto uwagę Sąd Apelacyjny na elementy ustalające tkwiące immanentnie w sentencji zasądzającej. Jednak element ustalenia nie wyczerpuje istoty rozstrzygnięcia, które wydawane jest także (a nawet głównie) po to, aby powód mógł skorzystać z przymusu jaki zapewnia mu państwo w celu realizacji potwierdzonego wyrokiem uprawnienia. Wyrok taki przesądza zatem również rodzaj i sposób egzekucji.

Zasądzając świadczenie Sąd orzekający rozstrzyga, że w chwili zamknięcia rozprawy istnieje taki stan faktyczny, który umożliwi jego

wykonanie. W sprawie o wydanie rzeczy oznacza to ustalenie, że nie powód lecz - w zasadzie - pozwany nadal sporą rzeczą włada. W praktyce zdarzają się sytuacje kiedy jednoznaczne ustalenie tego stanu jest utrudnione (np. pozwany sporadycznie korzysta z przedmiotu najmu, lub pozostawił w nim tylko jakieś przedmioty). Okoliczności te mają wpływ na rozkład ciężaru dowodów i na ogół wymagają posługiwania się domniemaniami faktycznymi dla "zbudowania" stanu faktycznego ale nie zmienia to reguły udzielania ochrony w granicach usprawiedliwionych stanem rzeczy w rozumieniu art. 316 § 1 kpc.

Wyrok o wydanie rzeczy, którą powód odzyskał byłby niewykonalny już w chwili wydania, a proces dotyczący tak sformułowanego roszczenia byłby procesem fikcyjnym.

Element ustalania prawa niezbędny do rozstrzygnięcia procesu o wydanie stanowi przesłankę orzeczenia lecz nie znajduje wyrazu w sentencji wyroku, ograniczającego się do żądania stron (art. 325 kpc). Jeżeli natomiast powód - z braku przesłanki władania przez pozwanego - ma interes prawny tylko w ustaleniu prawa lub stosunku prawnego, powinien - zależnie od okoliczności faktycznych - od razu wystąpić z takim powództwem (art. 189 kpc) albo dokonać zmiany w trakcie procesu o wydanie lub opróżnienie (art. 193 § 3 kpc). Przedstawionych zasad nie zmienia podniesiona przez Sąd Apelacyjny okoliczność toczącego się postępowania o przywrócenie posiadania. Zgodność z prawem posiadania uzyskanego samowolnie może w myśl art. 344 § 1 *in fine* kc może rzutować na treść wyroku w sprawie posesoryjnej, jednak wymaganie z tego przepisu spełnia także wyrok ustalający prawo, wydany w odrębnym postępowaniu rozpoznawczym (z uzasadnienia postanowienia S N z 12 czerwca 1996 r., III CZP 61/96 - OSNIC 1996, nr 10, poz. 132).

Z tych względów kasację należy uznać za usprawiedliwioną i podlegającą uwzględnieniu mimo nieprecyzyjnie sformułowanego wniosku opartego w części na brzmieniu art. 393¹³ § 1 zdanie pierwsze kpc a w części na art. 393¹⁵ kpc.

aw

jb.